

Koudum, Galamadammen
(Gemeente Súdwest-Fryslân, Fr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek
en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Definitief
Steekproefrapport 2024-08/18b

Koudum, Galamadammen
(Gemeente Súdwest-Fryslân, Fr.)
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Karterende Fase
Definitief
Steekproefrapport 2024-08/18b

Koudum, Galamadammen
(Gemeente Súdwest-Fryslân, Fr.)
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
Karterende Fase

Een onderzoek in opdracht van
Rho Adviseurs

Steekproefrapport 2024-08/18b
ISSN 1871-269X

Auteur: drs. R. P. Exaltus (senior KNA-archeoloog/
senior KNA-prsopector, actor regnr 92909010
Autorisatie: drs. C. Tulp (senior KNA-archeoloog/
senior KNA-prsopector, actor regnr 28146404)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie (KNA) 4.2/ SIKB-BRL
4000, voor dit onderzoek protocol 4003

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, 16 september 2025

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

adres	Hooiweg 5, 9801 AJ Zuidhorn
telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteckproef.nl
e-mail	info@desteckproef.nl
kvk	02067214

Inhoudsopgave

Samenvatting

1.	Inleiding (KNA 4.1: LS01)	1
1.1	Aanleiding, doel en locatie (KNA 4: LS01, LS02)	1
2.	Veldonderzoek (KNA 4.1: VSO5)	2
2.1	Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)	2
2.2	Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)	3
3.	Conclusie	4

Literatuurlijst

Lijst van figuren

Samenvatting

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte bv is in de winter van 2024/2025 een archeologisch veldonderzoek (verkennende fase) uitgevoerd voor een plangebied aan de Galamadammen te Koudum. Bij dit onderzoek is een relatieve hoogte aangetroffen waar ook sporen van podzolvorming zijn waargenomen. In overleg met de gemeente is ervoor gekozen een deel van het plangebied nader te onderzoeken middels een archeologisch veldonderzoek (karterende fase).

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor resten van jagers-verzamelaars in de top van het al dan niet door veen, klei en zand afgedekte dekzandlandschap. Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn binnen het betreffende deel van het plangebied 23 karterende boringen gezet met behulp van een guts en een megaboer.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de top van het dekzandlandschap binnen het karterend onderzochte deel van het plangebied plaatselijk is aangeploegd waardoor het schone gele zand van de C-horizont direct onder de bouwvoor ligt. Hier direct omheen ligt een zone waarin de oorspronkelijke podzolbodem nog tenminste deels bewaard is gebleven en plaatselijk nog is afgedekt met een dun pakket klei dat niet in de bouwvoor is opgenomen. In de verder van de aangeploegde dekzandkop af gezette karterende boringen, is onder de bouwvoor en een daaronder gelegen kleidek nog veen aanwezig met daaronder een A-horizont van zwak humeus doorworteld zand die op een B/BC-horizont ligt.

Ondanks zorgvuldige inspectie van de top van het dekzand, zijn hierin geen archeologische indicatoren aangetroffen. Zelfs houtskoolspikkels die gewoonlijk in een ruime spreiding rond steentijdvindplaatsen voorkomen en die goed herkenbaar zijn in gutskernen, ontbreken volledig. Ook in het gezeefde zand zijn in geen van de karterende boringen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Selectieadvies door R. Exaltus (senior KNA-archeoloog/-prospector)

Gezien het bovenstaande geven de resultaten van het onderzoek voor het onderzochte terreindeel geen aanleiding tot het adviseren van archeologisch vervolgonderzoek. In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien tijdens de uitvoering van de voorgenomen graafwerkzaamheden archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Súdwest-Fryslân.

Reactie bevoegde overheid

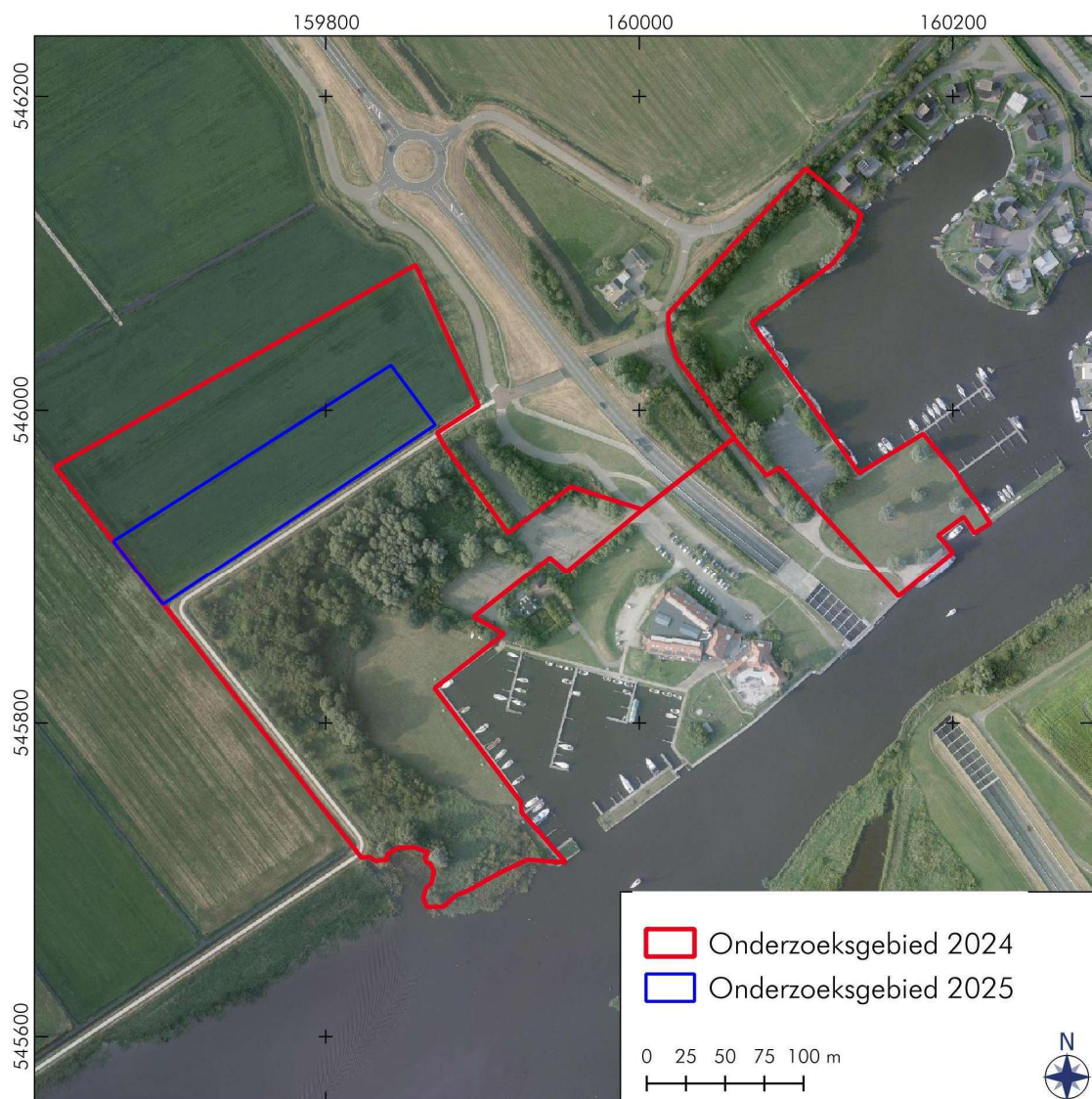
Gemeentelijk archeoloog (Sudwest-Fryslân) Y. Boonstra heeft op 16 september 2025 kennisgegeven akkoord te gaan met het bovenstaande selectieadvies en deze over te nemen.

1. Inleiding (KNA 4.1: LS01)

1.1 Aanleiding, doel en locatie (KNA 4: LS01, LS02)

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte bv is in de winter van 2024/2025 een archeologisch veldonderzoek (verkennde fase) uitgevoerd voor een plangebied aan de Galamadammen te Koudum. Bij dit onderzoek is een relatieve hoogte aangetroffen waar ook sporen van podzolvorming zijn waargenomen. In overleg met de gemeente is ervoor gekozen deze hoogte in het noordelijk deel van het plangebied nader te onderzoeken middels een archeologisch veldonderzoek (karterende fase).

Voor informatie over het beleidskader, de archeologische verwachting en methode wordt naast dit addendum gewezen op het hoofdrapport: Steekproefrapport 2024-08/18 (Exaltus 2025).

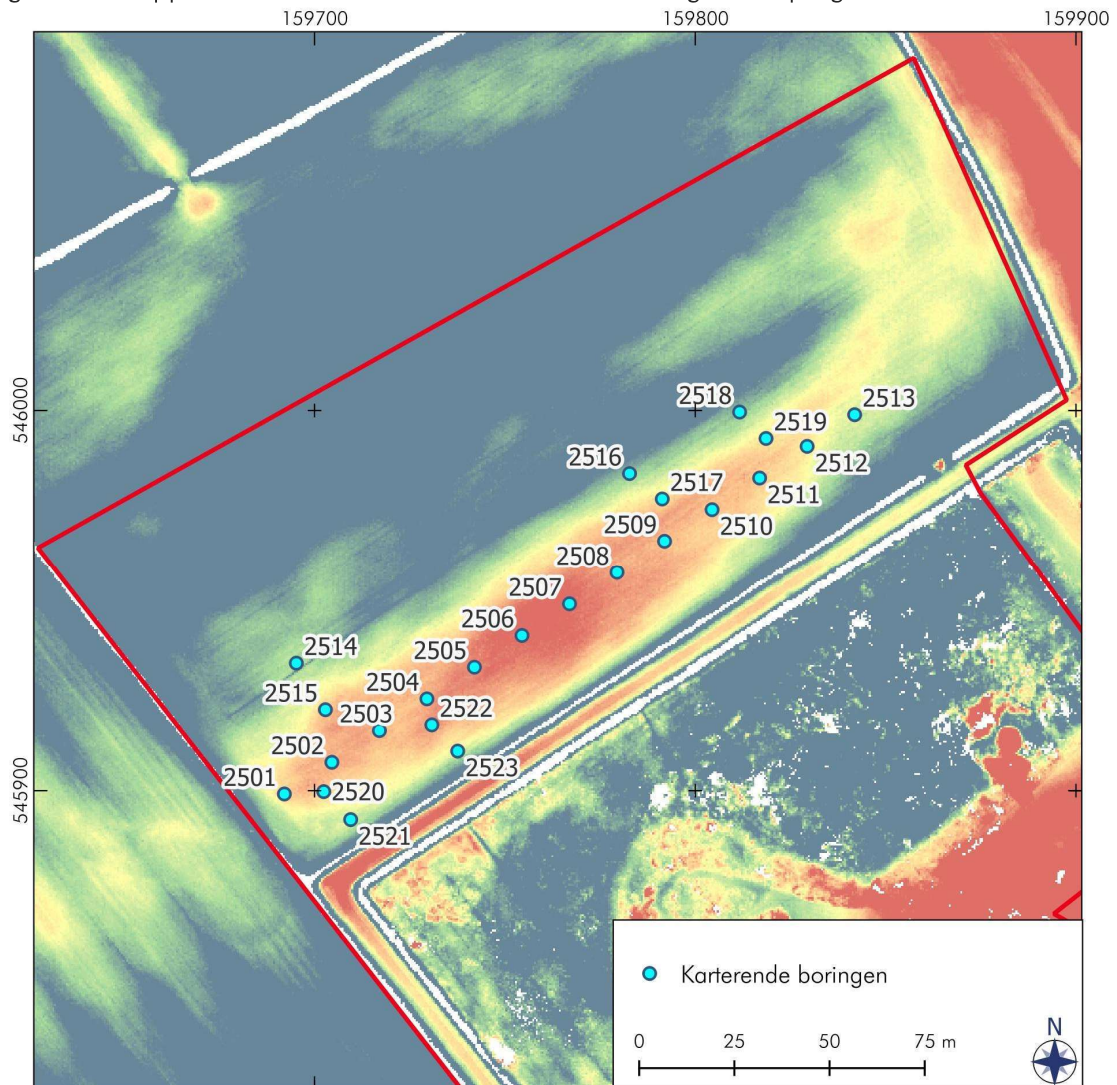
Figuur 1. Koudum, Galamadammen: Luchtfoto van het plangebied en het onderzoeksgebied van het addendum.

2. Veldonderzoek (KNA 4.1: VSO5)

2.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)

Op 19 augustus 2025 zijn in het deel van het eerder onderzochte plangebied - waarin relatief hooggelegen dekzand is aangetroffen met plaatselijk resten van podzolvorming - de karterende boringen 2501 tot en met 2523 gezet. Hiervoor is gebruik gemaakt van een guts met een diameter van drie centimeter en een edelmanboor met een diameter van vijftien centimeter. Het met deze laatste boor opgeboorde zand is gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter. Alle boringen zijn doorgezet tot minimaal dertig centimeter in het onverstoorte gele zand van de C-horizont.

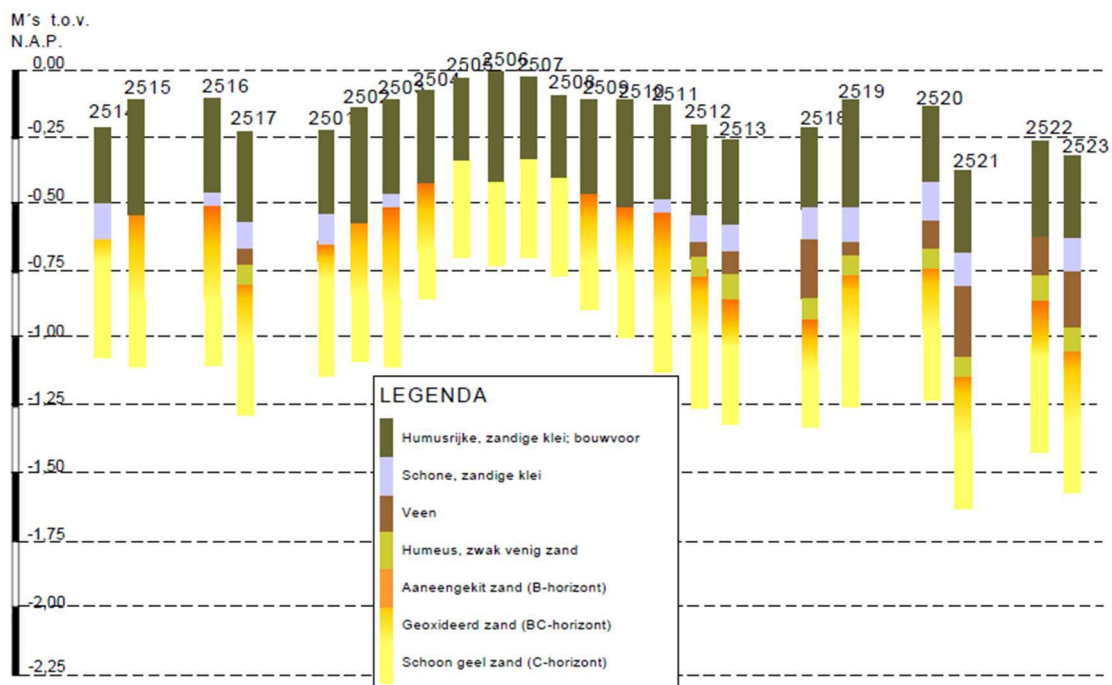
De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De boorpunten zijn ingemeten en de RD-coördinaten zijn bepaald met behulp van een handheld GPS. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 4. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in Figuur 3 en Appendix II in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Figuur 2. Koudum, Galamadammen: Boorpuntenkaart weergegeven op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN 4).

2.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)

Tijdens het veldonderzoek is bovenin alle boringen een pakket humusrijke, zandige klei aangetroffen. De dikte van deze bouwvoor loopt uiteen van dertig centimeter op de boorpunten 2505, 2507, 2508, 2514, 2518 en 2523, tot veertig centimeter op de boorpunten 2506, 2510, 2515 en 2519. Hieronder is op de boorpunten 2505 tot en met 2508 direct het schone gele zand van de C-horizont aangetroffen. Op de boorpunten 2502, 2504, 2509, 2510 en 2515 is ook direct dekzand aangetroffen onder de bouwvoor. Hier bestaat de top van het dekzand echter nog uit een B/BC-horizont. Op de boorpunten 2501, 2503, 2511 en 2514, bleek tussen een dergelijke B/BC-horizont en de bouwvoor nog een pakket niet in de bouwvoor opgenomen klei aanwezig te zijn. De dikte hiervan bedraagt vijf tot ruim tien centimeter. Een dergelijk pakket klei is ook op de hierboven nog niet genoemde boorpunten aangetroffen en is ook hier nergens dikker dan ruim tien centimeter. Op deze boorpunten is hieronder nog een pakket veen aanwezig waarvan de dikte uiteenloopt van ongeveer vijf centimeter in de boringen 2512, 2517 en 2519, tot bijna dertig centimeter in boring 2521. Hieronder is telkens dekzand aangetroffen met in de top daarvan een A-horizont die bestaat uit zwak humeus doorworteld zand zoals dat gewoonlijk ontstaat in de beginfase van veenvorming. Hieronder is een B/BC-horizont aanwezig die naar beneden toe geleidelijk aan overgaat in het schone geelgrijze zand van de C-horizont. Op alle boorpunten is de top van het dekzand zorgvuldig onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Zelfs houtskoolspikkels die gewoonlijk in een ruime spreiding rond steentijd vindplaatsen worden aangetroffen en die ook in gutskernen gemakkelijk herkenbaar zijn, ontbreken volledig binnen het plangebied. Ook in het gezeefde zand zijn in geen van de karterende boringen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Figuur 3. Koudum, Galamadammen: De karterende boringen 2501 tot en met 2523 afgebeeld als boorprofielen.

3. Conclusie

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor resten van jagers-verzamelaars in de top van het al dan niet door veen, klei en zand afgedekte dekzandlandschap. Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn binnen het betreffende deel van het plangebied 23 karterende boringen gezet met behulp van een guts en een megaboer.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de top van het dekzandlandschap binnen het karterend onderzochte deel van het plangebied plaatselijk is aangeploegd waardoor het schone gele zand van de C-horizont direct onder de bouwvoor ligt. Hier direct omheen ligt een zone waarin de oorspronkelijke podzolbodem nog tenminste deels bewaard is gebleven en plaatselijk nog is afgedekt met een dun pakket klei dat niet in de bouwvoor is opgenomen. In de verder van de aangeploegde dekzandkop af gezette karterende boringen, is onder de bouwvoor en een daaronder gelegen kleidek nog veen aanwezig met daaronder een A-horizont van zwak humeus doorworteld zand die op een B/BC-horizont ligt.

Ondanks zorgvuldige inspectie van de top van het dekzand, zijn hierin geen archeologische indicatoren aangetroffen. Zelfs houtskoolspikkels die gewoonlijk in een ruime spreiding rond steentijdvindplaatsen voorkomen en die goed herkenbaar zijn in gutskernen, ontbreken volledig. Ook in het gezeefde zand zijn in geen van de karterende boringen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Selectie-advies door R. Exaltus (senior KNA-archeoloog/-prospecteur)

Gezien het bovenstaande geven de resultaten van het onderzoek voor het onderzochte terreindeel geen aanleiding tot het adviseren van archeologisch vervolgonderzoek. In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien tijdens de uitvoering van de voorgenomen graafwerkzaamheden archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Súdwest-Fryslân.

Reactie bevoegde overheid

Gemeentelijk archeoloog (Súdwest-Fryslân) Y. Boonstra heeft op 16 september 2025 kennisgegeven akkoord te gaan met het bovenstaande selectieadvies en deze over te nemen.

Lijst van figuren

Figuren

- 1 Luchtfoto met het onderzoeksgebied
- 2 Boorpuntenkaart
- 3 Boorprofielen